

Література

1. Vyshnovetska S. V., Kmetyk Kh. V. Prerequisites for ensuring balance in legal regulation of social and environmental security. Social and ecological security through the prism of urbanism: collective monograph / Edited by Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Doctor of Law, Professor, M. I. Inshyn and Doctor of Law, Ya. Ya. Melnyk. Institute of Law of KNU n.a. T. Shevchenko, Publisher: European institute of further education, Podhajaska, 2020. P. 123–142.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії мобінгу (цькуванню): Закон України від 16.11.2022 № 2759-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2759-20#Text> (дата звернення: 13.02.2023).

УДК 349.2(043.2)

Галатенко К.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Вишновецька С.В., д.ю.н., професор

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ СУБ'ЄКТАМИ В СФЕРІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

У сучасному суспільстві сфера регулювання трудових відносин являє собою особливу галузь в сучасній правовій системі, забезпечує правові умови для узгодження інтересів працівника, роботодавця та держави. Однак трудове право не тільки виконує це завдання, але й може стати засобом одержання необґрунтованих переваг перед іншими суб'єктами права.

Наразі, у трудовому законодавстві відсутня пряма вказівка на неприпустимість зловживання правами суб'єктами трудових відносин, що створює реальну загрозу сталому розвитку останніх: особа, що зловживає правом, заподіює шкоду (як майнову, так і особистому немайнову) своєму контрагенту, який сумлінно виконує свої трудові обов'язки, або створює ситуацію реальної загрози їх заподіяння. Станом на сьогодні у вітчизняному законодавстві про працю так і не знайшли належного відображення ані принцип недопустимості зловживання правом, ані взаємопов'язаний із ним принцип добросовісності, а також їх критерії, у зв'язку з чим різниться розуміння того, яка ж поведінка є добросовісною, а яка недобросовісною [1, с. 262].

Зловживання трудовим правом сторонами трудових відносин тлумачиться як особлива, несумлінна поведінка суб'єкта, пов'язана з навмисним виходом фізичної особи (під час найму на роботу) або

роботодавця (в ситуації правової невизначеності) за внутрішні межі, і призначення трудового права з погляду критеріїв справедливості, розумності й сумлінності для досягнення своєї прихованої незаконної мети з використанням, як правило, дефектів трудового чи іншого законодавства (прогалин, колізій, оціночних категорій тощо) [2, с. 92].

В цілому, завдання теорії і правозастосовної практики полягає в установленні всіх випадків зловживання правом і в боротьбі з ним. Особливо це важливо у сфері трудових відносин. Зловживання правом, на думку вченої, виявляється в діях, юридично не заборонених; вони дозволені, але не схвалюються ні в моральному, ні в будь-якому іншому плані [3, с. 61].

Як свідчить практика, доволі часто під час реалізації прийнятого судового рішення про поновлення працівника на роботі мають місце певні зловживання з боку суб'єктів трудового спору, що переростають у досить серйозну проблему. Практично ж винним у цьому може бути не лише роботодавець, а й особа, поновлювана на попередньому місці своєї роботи, яка нехтуючи власними правами, нерідко зовсім не поспішає з'являтися на роботі. Справа в тому, що рішення суду про поновлення працівника надає йому право (а не обов'язок) стати до роботи, а вже реалізувати це право чи ні, вирішує він сам. Інакше кажучи, в багатьох випадках захисту прав і законних інтересів від зловживань потребують не тільки працівники, а й роботодавці [4, с. 132–136].

Особлива властивість зловживання правом у трудових правовідносинах – це наявний брак у трудовому законодавстві законодавчої регламентації такої поведінки уповноваженого суб'єкта або ж недостатня її регламентація [5, с. 217].

Причинами зловживання трудовими правами може бути не тільки недосконалість чинного законодавства про працю, його протиріччя, проблемність, а й причини, зумовлені певною гнучкістю в правовому регулюванні трудових відносин.

Під час зловживання правом особи вчиняють не протиправні дії, суб'єкт діє, так би мовити, у правовому полі, не тільки не порушуючи закон, а й учиняючи діяння, що відповідають положенням законодавства. У цьому сенсі юридична відповідальність за зловживання правом супроводжує такі дії лише в разі прямого його передбачення в трудовому законодавстві [2, с. 90].

Недоліки законодавчих актів, що регулюють трудові правовідносини, насамперед полягають у прогалинах і колізіях, аналізуючи які можна дійти висновку, що законодавець сам створює можливості для зловживання правом. З урахуванням того, що передбачити всі можливості зловживань правами в трудовій сфері об'єктивно неможливо через різноманіття життєвих ситуацій і так звану винахідливість осіб, які

намагаються обійти закон чи для уникнення відповідальності, чи з метою отримання для себе певної вигоди шляхом завдання шкоди іншим суб'єктам відповідних трудових відносин, протидія зловживанню правом у цій царині, повинна брати свій початок із законодавчого закріплення галузевого принципу неприпустимості зловживання правом із відповідними специфікаціями щодо трудових норм [6, с. 24].

Отже, питання, щодо зловживання правом суб'єктів трудових відносин потребує закріплення нових правил, спрямованих на створення ефективного правового захисту прав і законних інтересів суб'єктів трудових відносин з боку держави.

Література

1. Сімутіна Я.В. Добросовісність та недопустимість зловживання правом як принцип недобросовісності профспілок. Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення: матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 листопада 2017 р.). Харків: Вид-во нац. ун-т внутр. справ, 2017. С. 262–264.

2. Максименко Н.О. Зловживання правом сторонами трудових правовідносин. Підпр-во, госп-во і право. 2018. Вип. 10. С. 89–93.

3. Гончарова Г.С. Зловживання правом у трудових правовідносинах. Радянське право. 1988. № 12. С. 61–65.

4. Дума О.О. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця у зв'язку з поновленням на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 181 с.

5. Бакаєв Д.С. Окремі аспекти концепції зловживання правом в трудовому праві України. Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки». 2013. № 1 (2). С. 215–220.

6. Тихонович Л.А. Зловживання правом у сфері трудових відносин як моральна проблема. Збірник наукових праць Харків. нац. пед. університету ім. Г.С. Сковороди. Серія «Право». 2012. Вип. 18. С. 19–27.

УДК 349.22(043.2)

Гарашенко Л.П., к.ю.н., доцент,
Верховний Суд, науковий консультант, м. Київ, Україна

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ РОБОЧОГО ЧАСУ

В індустріальну епоху такі важливі умови праці як робоче місце та робочий час були обмежені існуючою тоді фабричною системою виробництва, де працівник зобов'язаний був виконувати завдання на конкретному, чітко визначеному місці. Така діяльність потребувала певної